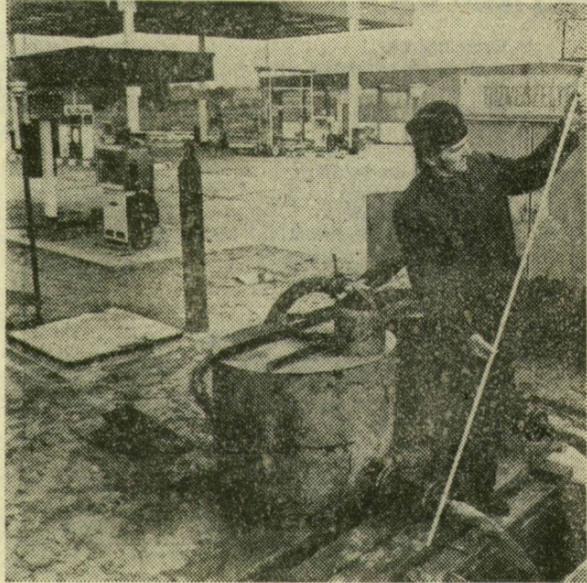

Új benzinkút a Csongrádi sugárúton

Nagy László felvétele

Az Északi városrészen, a Csongrádi sugárút mellett elkészült a város új benzinkútja. Az AFOR budapesti műszaki főosztályának kalibrációs csoportja végezte el a föld alatti tartályok úrtartalmanak hitelesítését. Az új kúthoz már holnap, hétfőn begördülhetnek tankolni az első autók. Képünk a bemérés közben készült.

Harmincöt-milliós böngészés

Filléres hiánycikkektől az értékesebb műszaki termékekig mindenféle híradástechnikai és vasárut kínált egy héten át a BNV 25-ös pavilonjában rendezett böngészésén a Villamos Berendezése és Készülék Művek. A készlet 35 millió forintnyi hazai és import alapanyag és félkész termék volt. A vállalat 40 raktárból összeszedett árukat az utolsó darabig elfogyták.

A VBKM mostani kezdeményezése azért újszerű, mert iparvállalat első ízben rendezett önállóan ilyen akciót.

Az érdem azonban nem egyedül a VBKM-é, hiszen a Hungexpo gyorsan felismerte az akció népgazdasági érdekét és hasznát, s a BNV-központ egyik üresen álló pavilonját szinte jelképes bérleti díjért engedte át a gyárnak. Az akció sikere érdekében a VBKM alkudozási lehetőséggel is vonzotta a bözére a vállalatokon kívül a kisiparosokat, kiskereskedőket. (MTI)

A vita néhány tanulsága

A Délmagyarország 1980. szeptember 21. és október 26. között vitát rendezett Gerencsér Ferenc: „A munkapadtól a vezérigazgatóig” sorozatáról. E vitának kívánjuk most összefoglalni néhány tanulságát az egyes vitatott kérdések lezárásának igénye nélkül.

A közgazdasági vitáknak az utóbbi időben nem vagyunk híján városunkban sem. Ezek a viták azonban inkább különböző rendezvényeken, főként szóbeli eszmecsereként folynak, és magukon viselik a rendezők viszonylag szűk körének sajátos érdeklődését, és igényeit. A Délmagyarország vitakezdeményezése feltétlenül elismerendő tehát azért, mert tollat adott a vitatkozó kezébe és lehetőséget adott a széles körű részvételre a vitában. Ezért hasonlóan fontos közgazdasági kérdésekben csak támogatjuk a lap hasonló kezdeményezéseit.

Az előbb mondottakat misem támasztja jobban alá, mint az, hogy egyrészt az alig több mint egyhónapos vitában tizenhatan fejtették ki véleményüket, másrészt a vita az érdeklődők rendkívül széles körére és differenciált csoportjaira terjedt ki. Nagy örömmel tölthet el bennünket, hogy párt- és társadalmi munkások, állami és gazdasági vezetők, elméleti és tudományos területen dolgozók, valamint fizikai dolgozók egyaránt szakszerűen, a jobbtárs szándékával és a cselekvésre való hajlandósággal vettek részt a vitában. Harmadszor, nem mehetünk el szó nélkül amellett, sem, hogy fizikai dolgozók (művezetők) milyen felkészültséggel és hozzáértéssel fejtették ki véleményüket a kérdéskörben, ezzel is választ adva bizonyos kétkedésekre. Nevezetesen arra, hogy a fizikai dolgozók — különösen azok legjobbjai — a vezetés ma megnevezett szakmai-tudományos követelményei mellett is — képesek betölteni szerepüket a gazdasági hatalom gyakorlásában, az üzemi demokrácia közvetlen és közvetett formáiban.

A vitában részt vevők egyetértéssel szöftek Gerencsér Ferenc vitaindító cikkének azokról az érdemeiről, hogy gazdaságirányítási rendszerünk továbbfejlesztésének rendkívül időszerű kérdését bocsátotta vitára. Hozzátehetjük itt azt is, hogy a vita abban a „serencés” időszakban folyt, amikor az MSZMP Központi Bizottsága napirendre tűzte 1980. október 16-i ülésén „Az iparirányítás fejlesztésének alapelveit”.

A szocialista gazdaságirányítási rendszer (a tervezőgazdálkodási mechanizmus) fontos mozzanatának a vállalati belső mechanizmus javításának fő feladatai kerültek terítékre. A vitaindító cikk érdemének ismerhetjük el azt is, hogy rendkívül kritikusan és tényszerűen írja le a belső irányítási rendszer jelenségeit és gyenge pontjait.

A vitában részt vevők a cikk fő mondanivalójával alapvetően egyetértettek. De nyilván az „élet sokkal zöldebb”, mint amilyen „szürkén” azt néhány rövid írásban általánosítani lehet. A vitához a legkülönbözőbb munkaterületeken és legkülönbözőbb munkakörökben dolgozók szöftek hozzá. Az érintett kérdések nagy részének tisztázásával még az elméletkutatás is adós. A vitaindító cikk sem volt — nem is lehetett — teljes. Ezek miatt a bevezető több megállapítást vitattak, kiegészítették, és a hangsúlyokat máshová helyezték. Néhányat a kérdések közül, elnézést kérve, hogy a terjedelmi okok miatt név szerint nem említtem a vitázókat, hiszen „saját gyermekeikre” úgy is ráismernek.

Először: A vitázók jogos észrevételnek tartom azt, hogy a bevezető a vállalati belső irányítást egy kissé elszakította tárgyalja a központi irányítástól. Az a tény, hogy a vállalati önálló gazdálkodás sem bontakozhatott ki megfelelően az indirekt irányítási rendszerben, hogy a tulajdonosi funkció ti. a gazdálkodás együttes gyakorlásában (megosztásban) a központi és vállalati szervezetek között nem alakult ki az optimális viszony, mind erre utalnak.

Napjainkban is a központi előírások (irányelvek, hatósági rendszabályok, ajánlások, tervkonzultációk) túlzottan körülbástyázzák a vállalatokat. (Például igaz az, hogy megnőtt a vállalati fejlesztési források aránya a korábbiakhoz képest, de a vállalati döntéshozók aránya ennél kevésbé nőtt.) Az indirekt irányítási rendszer — kisebb mértékben még ilyenkor is szükséges központi előírásokon kívül — nem indokoltan még újabbakat is létrehozott. (Például a tervlebonítás helyett a szabályozók lebontását.) A pénzügyi szabályozás úgyszólván kizárja, hogy egy vállalat egvedni és kis sorozatgyártásra rendezkedjen be, noha a szakszövegek a fejlődéssel jelentősen differenciálódtak.

Másodszor: Az észrevételeket tevőkkel egyetértünk abban is, hogy a vitaindító túlzottan az irányítási rendszer szervezeti elemeire helyezi a figyelmet. Ez a mai feladatokat tekintve részben indokolt, de mégis hiányolhatjuk azt, hogy a másik két elem, a tervezés és a szabályozás, tehát a szervezet működése (funkcionálása) nem kapott nagyobb teret. Ezen túlmenően, úgy

vélem. jogos az az igény is, hogy a vállalati irányítást „visszacsatoljuk” a tartalmi folyamatokra, megvizsgáljuk visszahatásukat az anyagi-műszaki folyamatokra, a termelési viszonyok tartalmi vonásaira stb.

Harmadszor: Többen hiányolták a vállalati belső irányítási rendszer és az „emberi tényező” kapcsolatának kifejtését, valamint az üzemi (munkahelyi) demokrácia helyét és szerepét a mostani szervezeti rendszerben, és azt, hogy a szervezeti rendszer és az üzemi demokráciát miként kell együttesen továbbfejleszteni.

Az „emberi tényező” alkotó-kezdeményező-, szervezőkészségén és -képességén, és alkalmasságán múlik elsősorban a vállalat fejlődése és működése, a szervezeti tekintetben csak másodlagos. Ez azonban csak bizonyos pontig igaz, hiszen a „medvéből sohasem lesz zerge”, tehát napjainkban fő kérdés a szervezeti keretek tökéletesítése. A „szocialista humanitás” figyelembevételével a szubjektív emberi „sorokat” nehezítő változásokat is vállalni kell a szocialista gazdaság jelen és jövő fejlődése érdekében.

Valóban, a vállalati belső mechanizmus és az üzemi demokrácia kapcsolata is nagy figyelmet érdemel. Hiszen itt nagy horderejű kérdésről van szó, a munkásosztály politikai és gazdasági hatalmának egységéről. A sok irányítási lépcső megnehezíti azt, hogy a demokratikus részvétel ezekhez igazodjon. A belső irányítás túlzott „utasításos” jellege akadályozza az úgynevezett céldöntésekben való felelős részvételét a dolgozóknak. A hatáskörök felszippantása még az úgynevezett végrehajtási döntéseket is felsőbb szintekre viszi. Ezenkívül a jelenlegi vállalati belső irányítás nem ad választ arra a kérdésre, hogy a munkahelyi demokrácia fő funkciója a dolgozók részvétele a vállalati stratégia kidolgozásában. (Ez a politikai gazdaságtan fellegősége.) Vagy a fő funkciója az érdekek egyeztetése, mégpedig az egyéni, operatív, rövid távú érdekek egyeztetése. (Ez a szociológia fellegősége.)

Negyedszer: A hozzászólók valóban elfogadható igénynek tartom, hogy a belső irányítási rendszer „jelenségvilágában” az okok elemzése és a feladatok meghatározása nagyobb hangsúlyt kaphatott volna. Ez azonban nyilván csak széles körű, kollektív munkával biztosítható.

A gondolatokban gazdag és érvelő vita ezenkívül is még számtalan fontos kérdést érintett. A teljesség igénye nélkül néhányat: az üzemezők jogainak és kötelezettségének helyzete a mai szervezeti rendszerben; hogyan lehet biztosítani a vállalati összehatékonyt és a gyárak (üzemek) hatékonyságának együttes növekedését, az eredmények és a teljesítmények összhangját gyáregységek szintjén is; a vállalati önállóság azon tényezői, amelyek kívül esnek a döntési jogkörön; a vállalati irányítás és a helyi (tanácsi) irányítás viszonya.

Eros oldala volt a vitának a jelen helyzet elemzése. Ez nem jelenti azonban azt, hogy konstruktív javaslatok és feladatmeghatározások nem szerepeltek nagy számban a vitában. Néhányat ezek közül:

A javaslatok egy része az elméleti kutatómunka számára jelöl meg feladatokat. Ezek közül a legfontosabbak: Az egyszemélyi felelős vezetés és a munkahelyi demokrácia viszonya. Az a téma szempontjából is fontos kérdés, hogy amennyiben a központi gazdaságirányítást indirekt, mennyiben lehet a belső irányítás is indirekt. Nem elhanyagolható annak kutatása sem, hogy mi legyen a szocialista vállalat megítélésének kritériuma („sikerkritériuma”) az árutermelői tervezőgazdaságban. A szocialista tulajdon talaján miért kell a vállalatokra kívülről kényszeríteni a munka- és üzemszervezési feladatok megoldását.

A belső irányítás javításának kulcskérdése az önálló gazdálkodási funkció (és nemcsak az önelszámolás) megosztása a vállalat és az alrendszeri (gyárak, üzemek) között. Ami azt is jelenti, hogy már gyáregységi szinten is kapcsolatot kell teremteni az érdekeltségi alapok és a teljesítmények között; hogy a terv szabta keretekben belül a termékfejlesztésben (és a termékstruktúra változtatásában) is lehetőséget kell biztosítani a gyáraknak és üzemeknek.

A vállalati méretszerkezet olyan átalakításra van szükség, amely az objektív feltételeknek megfelelően tartalmazza a nagy-, közép- és kisvállalatokat.

Ide tartozó kérdés az ágazati és tanácsi gazdaságirányítási viszonya is. Az adott területen működő tröszt és nagyvállalati gazdasági részegységek lényegében kívül rekednek a helyi gazdaságirányítás keretein. Ezért a gyárak és üzemek önálló gazdálkodásának növelése a helyi érdekek és célok eddiginél markánsabb figyelembevételét is jelentené.

DR. NAGY LAJOS
tanszékvezető egyetemi tanár

Egy lépéssel tovább

Kommunisták a pusztaszeri térszében

Megfogadták a bölcsek tanácsát a pusztaszeri térszében, hogy kétszer nem lépnek ugyanabba a folyóba, kétszer nem követnek el hasonló hibát. Ugyanis a Hétvezér Tsz-ben fiatalembert zártak ki a pártból. Még szinte „meg se melegegett rajta a ruha”, máris a legsúlyosabb fegyelmezéssel éltek ellene; mivel cselekedete ezt vonta maga után.

Egyáltalán nem ez jellemző a szövetségi pártmunkásokra és a vezetőséget nagyon elkeserítette az eset. Annál is inkább, mert éppen a titkár bizalmával került a kollektívába. Az összevont taggyűlésen többek között erre is kitért Apró Ferenc, beszámolójának azon részében, amikor az utánpótlásról beszélt. A térsz pártvezetősége megállapította: szélsőséges nézetek miatt gond van az utánpótlás nevelésével.

Az évi munka summázataként előrelépést állapított meg a tavasszal választott vezetőség. Ezt erősítették meg a hozzászólások is, de a gondokra többen reagáltak. Katona Imre például elmondta: minden benne volt a 18 oldalas beszámolóban, ami bele való. Az, hogy a bajok jobban látszanak a kellelténél, az természetes, mert szövből ért az ember. Hozzáfüzte még a maga mondiakáját, hogy ha idejében észreveszik, s jelzik is az akadályokat, könnyebben át lehet lépni rajtuk. A Hétvezér Tsz-ben is kevés az ember, s emiatt diákokat hívtak paprikát szedni, szüretelni. Nem kis gond volt irányításuk, munkájuk megszervezése, már csak azért is, mert sokan érezték kényszernek a betakarítást.

A guarapodást, a haladást már természetesnek veszik az emberek — fejtette ki véleményét Gyurkó Mihály, s néhány paprikaszárítóból hozott példával illusztrálta is ezt. Gruber János azt hozta föl, hogy minden öt éves terv kezdete nagyon nehéz. Így lesz ez most is. De mindig megtalálták a módját, hogy elérjék a kitűzött célt. Példázza, hogy a közösségben egy évtized elteltével duplájára emelkedett a termelési érték, nagy táblákat alakított

ki, s becsülete lett a háztájának is. A változásra Sági Mihály is elmondta: a szocialista brigádok sajnos még mindig csak vergődnek. Nem találják a kátyúból a kiutat. Pedig évekként ezelőtt — az induláskor — nagy reményeket fűztek a mozgalomhoz. Azt mások is megjegyezték, hogy sok a szervezési hiba, s a brigádokra néha olyan munkát „löcsölnek rá”, amely mások hanyagságának következménye.

Sági Mihályné elemezte is, miért jutottak ideig a szocialista brigádok. A vezetőknek, irányítóknak kevés idejük marad az emberekre, a felajánlások formálisak. Néha olyan vállalásba is belekényszerülnek, amit nem akarnak. Tóth Mihályné szerint a szocialista közösségek csak a maguk akaratából juthatnak előbbre.

Szabó László a demokrácia gátjait vette célba. A közpvezetők nem mernek kezdeményezni, az összejövetelek sokszor formálisak. Nincs őszinte vélemény, hiányoznak az alkotó légkörű viták. Egyes társadalmi munkásokra szinte „halmozódnak a megbízatások”. Fölvetette: mindenki jobban járna, ha egyenletesen osztanák el a feladatokat, s nem fordulna elő, hogy valaki csak azért vállalja a tízedik megbízatást is, mert mindegy, úgyse csinál semmit. Ha egy lenne, azt becsülettel el lehetne végezni.

Szeri Antal a pártmunkások tennivalóiból az egyik legnehezebbet, a jelöltek előkészítését tárta a gyűlés résztvevői elé.

Véleményt formált a közönség a fiatalokról — kitérve a beszámolóban is fölvetett ki-

zárásra. Mindez nem következett volna be, ha a KISZ jobban a sarkára áll. Elhangzott az is, hogy az eleinte nagyon aktív titkár lelkesedése abbamaradt, s a fiatalok csak maguk dolgával törődnek. Erről bizonyára nemcsak a fiatalok tehetnek!

A rendezéséget és a tervszerűséget ajánlotta a pusztaszerieknek Krasznai Mihály, a járási pártbizottság instruktora. Az eredményeket mindenkor számba kell venni, mert az bizottságot és erőt ad a további munkához. Ugyanígy nem szabad elfeledkezni a visszatérő gondokról sem. A szocialista brigádok munkája akkor éri el célját, ha mindenki tisztában van az alapokkal. A brigádmozgalom ábécéje: szocialista módon élni, dolgozni, tanulni — nem hagyható figyelmen kívül. Akárcsak a pártépítési elv sem, hogy mindenki tagja lehet a pártnak, aki kéri fölvetését és megfelel a követelményeknek.

Kérdésként vetődött föl: nem előzmény-e a kizárásnak, hogy sokszor megadják „föülről”, milyen legyen a jelölt. Megnyugtatta a kételkedőt a járási pártbizottság osztályvezetője, hogy nincsenek ilyen előírások. Viszont elv, hogy a pártalapszervezet összetétele tükrözze a terület foglalkoztatási arányát. Mindez természetesen úgy érvényes, ha nem tűnik erőltetettnek.

A pusztaszeri Hétvezér Tsz kommunistái bátran föltarták a munkahelyi demokrácia, a szocialista brigádmozgalom, a pártépítés, a háztáji termelés hiányosságait.

S azonnal léntek eget.
Majoros Tibor

Tanácskozási központok

Szegeden a jövő héten a tanácskozási központokban folytatódna a beszélgetések. A program a következő: november 24-én, hétfőn 17 órai kezdettel az algyői ügyfélszolgálati irodában (Kastélykert út 40.), a felsővárosi párt házban (Római körút 31.); november 25-én, kedden 17 órakor a ge-

dői általános iskolában (József Attila sugárút 116.), a béketelepi párt házban (Tapolcsányi utca 2.); november 27-én, csütörtökön 17 órakor a 600-as Szakmunkásképző Intézetben (Tolbuhin sugárút 83.) és az alsóvárosi párt házban (Rákóczi utca 11.) tartják a tanácskozást.